

Vergaderjaar 1987-1988

20 384

Wijziging van de Algemene Ouderdomswet en enige andere wetten (wijziging van het uitkeringssysteem op grond van de Algemene Ouderdomswet voor gehuwde pensioengerechtigden alsmede handhaving van de gelijkstelling van niet-gehuwde personen met gehuwden of echtgenoten en handhaving van het ouderdomspensioen voor éénoudergezinnen)

Nr. 12

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 19 februari 1988

De memorie van antwoord heeft de leden van de P.v.d.A.-en de D66-fractie aanleiding gegeven nog enige opmerkingen te maken.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hebben er behoefte aan nogmaals de vraag aan de orde te stellen hoe de toeslagregeling in de Algemene Ouderdomswet (AOW) zich verhoudt tot de Europese richtlijnen inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen en de recente jurisprudentie hierover. De leden van de fractie van D66 doen de aanbeveling de inkomensvoet niet per 1 april a.s. in te voeren om eerst zekerheid te krijgen over de eisen die het gelijkheidsbeginsel aan de nieuwe AOW-regeling stelt.

In mijn brief van 9 februari jl. aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heb ik reeds vermeld deze kwestie met de Kamer te willen bespreken aan de hand van een notitie, die de volgende maand zal worden aangeboden. Ik vraag de leden van beide fracties deze notitie af te wachten. Wel wil ik naar aanleiding van een desbetreffende vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie opmerken, dat door de Nederlandse beroepsrechter (nog) geen uitspraken zijn gedaan over de Toeslagenwet of de toeslagregeling in de AOW. Wel heeft de Raad van Beroep te Amsterdam op 23 december 1987 geoordeeld, dat de grondslagensystematiek in de AAW niet geschikt en noodzakelijk is om het doel, de garantie van een bestaansminimum, te dienen. Kern in de overwegingen van de Raad is dat bij de bepaling van het recht op verhogingen van de grondslagen een aantal inkomensbestanddelen buiten beschouwing wordt gelaten. Daardoor kan het gezamenlijke inkomen boven het bestaansminimum uitkomen. Ik zal aan deze uitspraak, waartegen inmiddels hoger beroep is ingesteld, in de reeds genoemde notitie alle aandacht schenken.

Wat betreft het minderheidsadvies van de Emancipatieraad over de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de AOW, waarnaar de leden van de P.v.d.A.-fractie in dit verband nog verwijzen, merk ik het volgende op. Volgens dit advies zou een toeslag slechts moeten worden toegestaan als het *gezamenlijk* echtelijk inkomen op een lager niveau komt te liggen dan het netto minimumloon. Deze opvatting, die erop

neer komt dat ook het inkomen van de pensioengerechtigde zelf bij de vaststelling van de toeslag moet worden betrokken, zal de pensioenopbouw in Nederland volledig op zijn kop zetten. Immers ook het aanvullende pensioen van de AOW-gerechtigde zal dan op de toeslag in mindering moeten worden gebracht. Voorts zou de consequentie van voornoemd advies zijn dat geen inkomensvrijlating meer is toegestaan. Deze vrijlating van arbeidsinkomsten om ontmoedigingseffecten voor met name gehuwde vrouwen tegen te gaan, acht ik juist in het kader van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen en van een gelijke verdeling van inkomens en arbeid van het grootste belang.

Tenslotte acht ik uitstel van de inkomensafhankelijkheid van de AOW-toeslagen thans niet aan de orde. Dit als reactie op de desbetreffende aanbeveling van de leden van de D66-fractie. De invoering daarvan betekent de uiteindelijke voltooiing van de aanpassing van de AOW aan het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Het is naar mijn mening niet raadzaam de overgangsperiode, die zonder nadere voorziening op 1 april a.s. afloopt, langer dan noodzakelijk te laten voortduren. Het verlenen van inkomensafhankelijke toeslagen, waarin gelezen kan worden dat de oudste partner altijd als de kostwinner is aan te merken, is in vergelijking met het uitkeringssysteem vanaf 1 april 1988 nog minder wenselijk.

Naar aanleiding van het verzoek van de leden van de P.v.d.A.-fractie om verder informatie over de mate waarin verwacht kan worden dat de aanvullende pensioenregelingen in 1990 wel zullen zijn aangepast aan de herziene AOW kan ik het volgende opmerken. In de brief van de Stichting van de Arbeid van 6 januari jl. wordt de verwachting uitgesproken, dat een verlenging van de paraplubepaling met twee jaar voorshands voldoende zal zijn. Ik heb geen reden om daar anders over te denken.

Deze leden stellen ook aan de orde een eventuele strijdigheid met de vierde EG-richtlijn van de wijze waarop in de aanvullende pensioenregelingen met de AOW-uitkering van de echtgenoot of partner van de pensioengerechtigde wordt rekening gehouden. Wat betreft de vormgeving van de AOW-franchise kan in de toekomst in beginsel sprake zijn van zowel directe discriminatie (namelijk bij voor mannen en vrouwen ongelijke bepalingen) als van indirecte discriminatie. De door deze leden aan de orde gestelde wijze van vormgeving zal te zijner tijd slechts als vorm van indirecte discriminatie aan de orde kunnen worden gesteld. In het kader van de tenuitvoerlegging van de vierde EG-richtlijn zal in de wet een verbod tot directe en indirecte discriminatie moeten worden opgenomen. Het zal daarbij in laatste instantie de rechter zijn die beoordeelt of sprake is van (in)directe discriminatie. Ik acht het daarom niet opportuun er in dit verband verder op in te gaan.

De leden van de P.v.d.A.-fractie verzoeken verder om informatie over de wijze waarop de Sociale Verzekeringsbank (SVB) omgaat met het begrip «samenleefvorm».

Ik heb geen aanwijzingen dat de SVB op een andere wijze dit begrip hanteert dan de overige uitvoeringsorganen op het terrein van de sociale zekerheid. Ik mag aannemen dat de AOW op dit onderdeel wordt uitgevoerd conform de invulling die de Tweede Kamerleden, mevrouw Kraaijeveld-Wouters en de heer Linschoten, hieraan hebben gegeven toen zij in het kader van de stelselherziening hun amendement ter zake formuleerden.

Het voorliggende wetsvoorstel zou volgens de P.v.d.A.-fractieleiden geen inkomensverbetering teweegbrengen voor echtparen waarvan de jongste partner een inkomen geniet dat lager is dan f 14 400 en duidelijk bevoordelend uitwerken voor echtparen waarvan de jongste partner een

inkomen heeft boven de f 20 000. Deze leden spreken hun voorkeur uit voor een andere prioriteitsstelling.

Indien het inkomen van de jongere partner «binnen» het traject van de 30%-toeslag valt, ontvangt de pensioengerechtigde in een 50-50-systeem en een 70-30-systeem aan pensioen en toeslag hetzelfde bedrag. In het geval dat het inkomen ligt tussen de 30% en de 50%-toeslag is het 70-30-systeem voor betrokkenen voordeliger. Overigens wordt hierbij aangetekend dat het altijd om een tijdelijke situatie gaat, die eindigt zodra ook de jongere partner 65 jaar geworden is. Verder hebben de leden van de P.v.d.A.-fractie moeite met het volgen van de denklijn van het kabinet. De 50%-variant is kennelijk overeind gebleven, terwijl toch ook gekozen is voor een 70%-variant met aftopping, aldus deze leden.

Naar de opvatting van het kabinet staat de «eindsituatie» duidelijk en helder vast. Dat is de situatie waarin beide partners de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. Zij ontvangen ieder dan een ouderdomspensioen dat 50% bedraagt van het nettominimumloon. Daaraan gaat een overgangsfase vooraf, waarin één van de partners de 65-jarige leeftijd nog niet heeft bereikt. In de regel gaat het om een periode van hooguit twee à drie jaren. In die periode is er – dus tijdelijk – sprake van een ouderdomspensioen van 70% van het netto-minimumloon. Uit oogpunt van een geleidelijke overgang naar de door mij als eindsituatie aangeduide periode acht ik een pensioen op die hoogte te verdedigen.

Naar de mening van de leden van de P.v.d.A.-fractie impliceert een aftopping een keuze voor een individueel recht van 70%. Gelet op het voorgaande behoeft dat naar mijn mening echter niet het geval te zijn. In de AOW is het recht op het 70%-pensioen zodanig geformuleerd, dat dat recht toekomt aan degene die de 65-jarige leeftijd bereikt en nog een jongere partner heeft. In die optiek zal bijvoorbeeld dezelfde jongere partner nooit eerst een 70%-pensioen ontvangen, maar altijd en direct een 50%-pensioen.

De aan het woord zijnde leden menen tenslotte dat, als dan toch gekozen wordt voor een nieuw systeem, de wet tenminste in die zin gewijzigd moet worden dat, wanneer de partner geen of geen volledig recht op ouderdomspensioen heeft, de aftopping plaatsvindt vanaf de 100% en, wanneer beide partners gezamenlijk daar niet aan toekomen, de 70%-uitkering ongewijzigd blijft.

Naar aanleiding hiervan merk ik op dat het voorliggende wetsvoorstel de uitkeringssituatie regelt, die over het algemeen slechts gedurende korte tijd zal bestaan. De huidige uitkeringssystematiek blijft – zoals gezegd – bestaan, indien beide partners pensioengerechtigd zijn. In die zin kan naar mijn mening niet gesproken worden van een geheel nieuw systeem. Zowel in de huidige systematiek als in de tijdelijke 70-30-situatie dient het opbouw karakter van de AOW bewaard te blijven. Indien er dan sprake is van een korting op het ouderdomspensioen vanwege niet-verzekerde jaren, mag die korting niet door een lagere aftopping ongedaan worden gemaakt. Dat geldt in beide voor de voornoemde leden geschetste voorbeelden. Op handhaving van een minimale uitkering van 70% ben ik in de memorie van antwoord reeds uitgebreid ingegaan.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L. de Graaf